

พลังนิตปฏิบัติศาสนกิจ : พลังการทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม ต้นแบบการเรียนรู้ สู่ความเป็นบัณฑิตตามอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย^๑

โดย กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี^๒
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก่อตั้งขึ้นตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์มีพันธกิจ ๔ ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” โดยนโยบายของมหาวิทยาลัยนิตปฏิบัติสำเร็จการศึกษาภาคทฤษฎีแล้ว จะต้องปฏิบัติศาสนกิจในเพศบรรพชิตเป็นเวลา ๑ ปี^๓ จึงจะมีสิทธิเข้ารับปริญญาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ และการออกปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตทุกรูป มหาวิทยาลัยมีความมุ่งหวังให้นิสิตทุกท่านได้ปฏิบัติตามพุทโธวาทที่ว่า

“จรณภิกขเว จาริกัม พุพฺพชนิตาย พุพฺพชนุสฺสหาย โลกานุกมฺปายอตตถายหิตาย สุขฺขยเทวมนุสฺसानิ
แปลว่า ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์
ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”

ดังนั้น การปฏิบัติศาสนกิจอีกหนึ่งปีการศึกษา จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญของการสำเร็จการศึกษาตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๗ การสำเร็จการศึกษา ในข้อ ๖๔ ซึ่งกำหนดสาระสำคัญไว้ว่า นิสิตผู้สำเร็จการศึกษาต้องสอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตร, ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และไม่มีพันธะอื่นใดกับมหาวิทยาลัย ซึ่งการไม่มีพันธะอื่นใดกับมหาวิทยาลัย ข้อหนึ่ง คือ การปฏิบัติศาสนกิจเป็นเวลา ๑ ปี หลักเกณฑ์และวิธีการตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งกำหนดสาระสำคัญไว้ว่า นิสิตผู้ที่มีสิทธิ์ในการปฏิบัติศาสนกิจจะต้องเป็นนิสิตผู้สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรที่เข้าศึกษาภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ เท่า ของเวลาการศึกษาตามหลักสูตรและมีค่าเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ และต้องมีหนังสือรับรองจากสำนักทะเบียนและ

---

^๑ เป็นบทความที่มีเนื้อหาซึ่งรวบรวมข้อมูลจากสรุปผลการประเมินความพึงพอใจ และการถอดบทเรียนจากการ
โครงการสัมมนานิตปฏิบัติศาสนกิจ ๔ ภาค รุ่นที่ ๖๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐

^๒ รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลโดย พระมหาประยูร โชติวิโร ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๗
การสำเร็จการศึกษา ข้อ ๖๔ (๖๔.๒) ไม่มีพันธะอื่นใดกับมหาวิทยาลัย

วัดผล ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานครบตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ได้ยื่นคำร้องขอปฏิบัติศาสนกิจ ต่อมหาวิทยาลัย เพื่อให้คณะกรรมการอนุมัติ ภายในวันที่ ๑๕ พฤษภาคมของปีการศึกษาครบตามหลักสูตร และ ต้องเข้ารับการปฐมนิเทศนิตปฏิบัติศาสนกิจตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และเมื่อดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครบแล้ว นิสิตปฏิบัติศาสนกิจลงพื้นที่ปฏิบัติศาสนกิจสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ หรืองานตามนโยบายและ พันธกิจของมหาวิทยาลัยสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ในเพชรบูรณ์ เป็นเวลา ๑ ปี ตามวัตถุประสงค์ในการ ปฏิบัติศาสนกิจ และเข้าร่วมสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจประจำภาคเพื่อสรุป แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ เสริมสร้างเครือข่ายการปฏิบัติศาสนกิจระหว่างกัน

๒. การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานโครงการปฏิบัติศาสนกิจ

มหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นิสิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรออกไปปฏิบัติงานบริการสังคมเพื่อ ช่วยงานในกิจการคณะสงฆ์ และงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย มีการพัฒนาและปรับปรุงมาโดยลำดับ นับตั้งแต่การปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติตามระเบียบมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการ ปฏิบัติศาสนกิจของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นข้อกำหนดในการ ปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตเป็นฉบับแรก ต่อมาได้มีการออกประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใน พระบรมราชูปถัมภ์ที่ ๒/๒๕๓๒ เรื่อง การปฏิบัติงานของพระบัณฑิต เพื่อกำหนดการปฏิบัติงานของพระบัณฑิตที่ สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรครบ ๔ ปีแล้ว เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติศาสนกิจ ฉบับที่ ๒

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การปฏิบัติงานบริการวิชาการแก่สังคมของนิสิตมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมา ยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ภายหลังมหาวิทยาลัยมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รับรองสถานะของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ มหาวิทยาลัยได้มีการออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ พุทธศักราช ๒๕๔๖ สำระสำคัญกำหนดให้นิสิตผู้ศึกษาครบตาม หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มีผลการเรียนค่าเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ได้ ปฏิบัติศาสนกิจสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และงานตามนโยบายและพันธกิจของมหาวิทยาลัย ในเพชรบูรณ์เป็นเวลา ๒ ภาคการศึกษา หรือ ๑ ปี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อการสนองงานในกิจการคณะ สงฆ์ เพื่อพัฒนานิสิตให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ เพื่อสงเคราะห์ประชาชน เพื่อสนองนโยบายและงานตามพันธกิจ ของมหาวิทยาลัย

ในการปฏิบัติศาสนกิจข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ พ.ศ. ๒๕๔๖ ในข้อ ๕ ได้กำหนดความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจไว้ ดังนี้

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ

นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ หมายความว่า พระภิกษุหรือสามเณรผู้ศึกษาครบตามหลักสูตรพุทธศาสตร บัณฑิตและกำลังปฏิบัติศาสนกิจ

ศาสนกิจ หมายความว่า การสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย และได้กำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติศาสนกิจไว้ในข้อ ๑๐ ว่า การปฏิบัติศาสนกิจมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (๑) เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๒) เพื่อการสนองงานในกิจการคณะสงฆ์
- (๓) เพื่อพัฒนานิสิตให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์
- (๔) เพื่อสงเคราะห์ประชาชน
- (๕) เพื่อสนองนโยบายและงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย

จากความหมายของนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจ จึงสรุปความหมายของการปฏิบัติศาสนกิจไว้ว่า “การปฏิบัติศาสนกิจ” หมายความว่า การปฏิบัติงานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาจากผลการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานโครงการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา เราพบว่า นิสิตปฏิบัติศาสนกิจจะมีอยู่ ๒ สถานะ คือ นิสิตที่เป็นพระสังฆาธิการกับนิสิตที่ไม่เป็นพระสังฆาธิการ โดยงานที่นิสิตปฏิบัติศาสนกิจส่วนใหญ่จะอยู่ใน ๕ ประเภท คือ (๑) งานในกิจการคณะสงฆ์ (๒) การสอนศีลธรรมในโรงเรียน (๓) การสอนนักเรียน-บาลี (๔) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ (ม.๑-๒) และ (๕) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยกลุ่มที่ ๕ มีข้อแตกต่างในบริบทของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือในพื้นที่ภาคเหนือในเรื่องของการเผยแผ่จะเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูง พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรื่องของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง และในพื้นที่ภาคใต้ เป็นการส่งเสริมสันติสุขในพื้นที่ภาคใต้

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตเมื่อแบ่งเป็นกลุ่มจะมีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ปฏิบัติศาสนกิจทั่วไปตามที่เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักมอบหมาย และกลุ่มนิสิตปฏิบัติศาสนกิจที่เสนอเป็นโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบ นิสิตที่ปฏิบัติงานทั่วไปที่เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักมอบหมาย การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับที่ได้รับมอบหมาย เช่น เทศน์ บรรยาย สอน หรือร่วมโครงการกิจกรรมในวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ส่วนนิสิตเสนอเป็นโครงการจะมีการปฏิบัติงานเพื่อวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการติดตามและประเมินจากหน่วยงานหรือโครงการที่ให้ทุนสนับสนุนตามรูปแบบที่ทุนสนับสนุนกำหนด แต่ยังคงขาดความเชื่อมโยงกับวัดหรือเจ้าสำนักงานเพราะให้ความสำคัญกับโครงการฯ จนอาจมีบางส่วนที่เข้าใจว่าการปฏิบัติศาสนกิจให้ทำเฉพาะโครงการ และเมื่อดำเนินตามวัตถุประสงค์โครงการแล้วไม่ต้องช่วยงานหรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักงาน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คาดเคลื่อนไปจากวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยโดยความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัยเห็นว่า การเทศน์ การสอน การประกอบกิจกรรมใด ๆ ในทางพระพุทธศาสนาตามที่นิสิตได้รับนิมนต์หรือเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเรื่องปกติที่นิสิตปฏิบัติอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว แต่อาจจะมีประเด็นหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมที่สามารถนำมากำหนดเป็นโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่การรายงานผล การถอดบทเรียนและเป็นต้นแบบให้กับการดำเนินงานของนิสิตรุ่นต่อไปได้

๒.๑ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจ

จากการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต และผลจากการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีภาค ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตจะมีอยู่ ๒ ส่วนสำคัญ ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ และการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจนโยบายการปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบใหม่ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีน้อยทำให้บางพื้นที่ที่ไม่ได้ส่งผู้บริหารโดยตรงเข้าร่วมไม่ได้รับทราบนโยบายโดยตรงทำให้การปฏิบัติตามนโยบายมีความไม่ชัดเจน

๒. การตรวจสอบคุณสมบัติของนิสิตในการเป็นผู้มีสิทธิปฏิบัติศาสนกิจ จะต้องมีคุณสมบัติตามที่ข้อบังคับกำหนด กล่าวคือ เป็นนิสิตผู้สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรที่เข้าศึกษาภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ เท่า ของเวลาการศึกษาตามหลักสูตรและมีค่าเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ และต้องมีหนังสือรับรองจากสำนักทะเบียนและวัดผล ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานครบตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และต้องยื่นคำร้องของปฏิบัติศาสนกิจภายในวันที่ ๑๕ พฤษภาคมของทุกปี กรณีที่นิสิตมีเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งไม่สมบูรณ์อาจส่งผลกระทบต่อการยื่นคำร้องหรือดำเนินการใดๆเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตได้

๓. การเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกิจการนิสิตในส่วนภูมิภาค ส่งผลให้การดำเนินการขาดความต่อเนื่อง และความเข้าใจที่สอดคล้องกันตามแนวนโยบายที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๔. ระบบ กลไกและกระบวนการงานการปฏิบัติศาสนกิจที่ยังไม่ชัดเจนและการสื่อสารไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างล่าช้า

๕. การเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคม การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจ ติดตามและประเมินผล

๖. การเตรียมความพร้อมให้กับนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ การตรวจสอบคุณสมบัติการเป็นนิสิตปฏิบัติศาสนกิจไม่สอดคล้องกับปฏิทินกิจกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ และปฏิทินการศึกษาของมหาวิทยาลัย

๗. วัฒนธรรมการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตผู้ปฏิบัติศาสนกิจที่ยังติดอยู่ในกรอบการทำงานรูปแบบเดิม และขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนด

๘. ศักยภาพและความสามารถของนิสิตที่ปฏิบัติศาสนกิจมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต

๒.๒ แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจ

แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจ มี ๖ ประเด็นสำคัญ คือ

๑. การสำรวจความต้องการของคณะสงฆ์ ชุมชน และการกำหนดนโยบาย ทำความร่วมมือร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานราชการหรือเอกชน

๒. พัฒนาระบบ กลไก และกระบวนการงานการปฏิบัติศาสนกิจ ขับเคลื่อนการทำงานด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการปฏิบัติศาสนกิจให้เข้มแข็งด้วยKM

๓. การกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจโดยคำนึงถึงบริบทของแต่ละพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคและมีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของคณะสงฆ์ในแต่ละพื้นที่

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ภูมิปัญญาทางสังคมเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจ และเสริมสร้างการทำงานด้วยเครือข่ายทั้ง บวร หรือประชารัฐ

๕. การกำหนดรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ ๒ ลักษณะคือ งานในกิจการคณะสงฆ์ทั่วไปที่เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักมอบหมาย กับการเสนอโครงการปฏิบัติศาสนกิจตามยุทธศาสตร์ที่มีวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

๖. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของหลักสูตร เช่น หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการปฏิบัติศาสนกิจ

จากข้อเสนอแนะที่เป็นผลจากการดำเนินงานในปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา มีการพัฒนาและปรับปรุงผลการดำเนินงานโดยคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ในคราวประชุมคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ให้ข้อเสนอแนะและกำหนดนโยบาย ลักษณะการปฏิบัติศาสนกิจที่พึงประสงค์ แผนงานหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจให้สามารถสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุง ดังนี้

๑. สำรวจความต้องการของคณะสงฆ์ และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับคณะสงฆ์

๒. พัฒนาระบบ กลไก และกระบวนการปฏิบัติศาสนกิจให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

สามารถตอบสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และสนองนโยบายและงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย

๓. กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจโดยคำนึงถึงบริบทของแต่ละพื้นที่ในแต่ละส่วนภูมิภาค และมีความสอดคล้องกับการดำเนินงานของคณะสงฆ์ในพื้นที่

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ภูมิปัญญาทางสังคมหรือทุนทางสังคมเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจ

๕. กำหนดให้นิสิตปฏิบัติศาสนกิจในปีการศึกษา ๒๕๖๐ เสนอการปฏิบัติปฏิบัติในรูปแบบของโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มีวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๖. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของหลักสูตรประกาศนียบัตรการปฏิบัติศาสนกิจ

๓. การขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการปฏิบัติศาสนกิจ

นับตั้งแต่มีการยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อให้สามารถสนองงานในกิจการคณะสงฆ์และช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๒ ปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของโครงการและได้มีโครงการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต รุ่นที่ ๖๒ จำนวน ๑๒ โครงการ ที่ผ่านการคัดเลือกและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากจากองค์กรภายนอกภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาพระนิสิตสู่อุดมการณ์พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม และในปีการศึกษา ๒๕๖๐ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ มีโครงการจำนวน ๕๔ โครงการ ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการพระธรรมทายาท

เพื่อการพัฒนาสังคม^๔ และในปีการศึกษา ๒๕๖๑ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๔ ได้มีการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ และการปฏิบัติศาสนกิจภายใต้แผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา มีประเด็นรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ การขับเคลื่อนนโยบายและโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบ

การดำเนินงานโครงการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ๔ ภาค รุ่นที่ ๖๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ พบว่า การปฏิบัติศาสนกิจเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นิสิตได้ทราบปัญหาและอุปสรรค พร้อมได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา ตลอดจนได้ร่วมกันค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี ดังนั้น กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี จึงเสนอบทความ เรื่อง “พลังนิตปฏิบัติศาสนกิจ : พลังการทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม ต้นแบบการเรียนรู้ สู่ความเป็นบัณฑิตตามอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย” เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ต่าง ๆ และกำหนดรูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมในอนาคต

๓.๒ ผลการดำเนินงานการปฏิบัติศาสนกิจนิต รุ่นที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๐

ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ จากนโยบายการปฏิบัติศาสนกิจที่กำหนดให้นิสิตปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มีวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ส่งผลให้นิสิตจัดทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจทุกรูป และมีจำนวน ๕๔ โครงการที่ผ่านการคัดเลือกและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากจากองค์กรภายนอกภายใต้โครงการพระธรรมทายาทเพื่อการพัฒนาสังคม ดำเนินการแล้ว จำนวน ๓๐ โครงการ และอยู่ระหว่างดำเนินการโครงการ จำนวน ๑๔ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกรักธรรมชาติและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ (วิทยาเขตขอนแก่น)

สถานที่ อุทยานแห่งชาติภูเวียง อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น

๒. โครงการ “วัดนำพา ชาวประชาเป็นสุข” (วิทยาเขตหนองคาย)

สถานที่ วัดจำปาทอง ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

๓. โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในพื้นที่ตำบลหัวทะเล จังหวัดนครราชสีมา (วิทยาเขตนครราชสีมา)

๔. โครงการนิตปฏิบัติศาสนกิจกับการจัดการดอนปู่ตาป่าชุมชนพึ่งตนเองบ้านค้อ (วิทยาเขตอุบลราชธานี) สถานที่ ป่าชุมชนบ้านค้อ ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๕. โครงการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา เขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา (วิทยาเขตนครราชสีมา) สถานที่ วัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔ แห่ง

๖. โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในโรงเรียนในเขต อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (วิทยาเขตนครราชสีมา) สถานที่ โรงเรียนเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๘ แห่ง

---

^๔ ศึกษาเพิ่มเติมจากการเอกสารการถอดบทเรียนการสนับสนุนการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจรายจังหวัดภายใต้โครงการพระธรรมทายาทเพื่อการพัฒนาสังคม โดยพระครูพิพิธสุตาทรร และคณะ

๗. โครงการโพนค้าย FC ๔.๐ และการแอโรบิคส่งเสริมสุขภาพ ณ วัดโพนค้าย (วิทยาลัยสงฆ์เลย) สถานที่ วัดโพนค้าย ตำบลน้ำหมาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย
๘. โครงการบัณฑิตน้อย (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ โรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๙. โครงการปฏิบัติธรรมทุกวันพระในฤดูกาลเข้าพรรษา ปี ๖๐ (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดหนองแวง พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๑๐. โครงการ สืบสานภูมิปัญญาปลูกพืชสมุนไพรชาวบ้าน (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดป่าสุนทรวนาราม ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๑๑. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดศรีสุคนธ์อยู่คู่ชุมชน ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดศรีสุคนธ์ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๑๒. โครงการมัคนายกน้อย (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ โรงเรียนหนองชาดพิทยาคม ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
๑๓. โครงการปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญจิตภาวนา บวชศีลจาริณี อบรมปฏิบัติธรรม (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดธาตุพระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๑๔. โครงการพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์ตำบลเขวาไร่ เขต ๒ (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดแสงศรีสิงห์มีพร ตำบลเขวาไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
๑๕. อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ชุมชน (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดป่าเทพนิมิต ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
๑๖. โครงการสืบสานวัฒนธรรมทอดเทียนพรรษาพัฒนาชุมชน (วิทยาเขตขอนแก่น) สถานที่ วัดป่าหนองกุง ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๑๗. โครงการเผยแผ่หลักธรรม นำอาชีพสู่ชุมชน (วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ) สถานที่ วัดบ้านตาแต่น ตำบลบึงมะลู อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
๑๘. โครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อสุขภาพที่ดี วัดสันติวิเวก อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ (วิทยาเขตสุรินทร์) สถานที่ วัดสันติวิเวก อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
๑๙. โครงการพัฒนาระบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำขำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ สถานที่ : ชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำขำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
๒๐. โครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บ้านม่วงคำ จ.แพร่ โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
๒๑. โครงการวิถีพุทธอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านแม่ส้าน ชุมชนชาวเขาเผ่าปกากะยอ บ้านแม่ส้าน หมู่ ๖ ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง” โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำปาง

๒๒. โครงการการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดย ชุมชนบ้านเหล่าสะอาด โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำปาง สถานที่ : บ้านเหล่า ต.ล้อมแรด อ.เถิน
จ.ลำปาง

๒๓. โครงการส่งเสริมสุขภาพพระภิกษุ-สามเณรในเขตพื้นที่ตำบลดงมหาวันอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
สถานที่ : ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

๒๔. โครงการการเสริมสร้างสุขภาพทางกาย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ จังหวัดลำพูน
โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน สถานที่ :
โรงเรียนสันป่าหน่อม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๒๕. โครงการชุมชนสุขภาวะ-บ้านป่าแป๋-ตำบลป่าพลู-อำเภอบ้านโฮ่ง-จังหวัดลำพูน โดย : พระนิสิต
ปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน สถานที่ : บ้านป่าแป๋-ตำบลป่า
พลู-อำเภอบ้านโฮ่ง-จังหวัดลำพูน

๒๖. โครงการปลูกป่าด้วยต้นไม้-และไม้มงคล โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย สถานที่ : ป่าต้นน้ำแม่แปะ หมู่บ้านขุนแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัด
เชียงใหม่

๒๗. โครงการ-วัดสะอาดด้วยมือเรา โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สถานที่ : - วัดศรีโสดา (พระอารามหลวง)/โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ตำบลสุ
เทพ อำเภอเมือง จัตุหวัด เชียงใหม่

๒๘. โครงการรัฐศาสตร์อาสาพัฒนาโรงเรียน ด้วยค่ายสุภาพและค่ายคุณธรรมโรงเรียนบ้านข่อย
มิตรภาพที่ ๑๑๐ สาขาแม่เงา จังหวัดลำปาง โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา สถานที่ : โรงเรียนบ้านข่อยมิตรภาพที่ ๑๑๐ สาขาแม่เงา จังหวัดลำปาง

๒๙. โครงการการพัฒนาแบบการลดพุง ลดโรค ปรับสมดุลเพื่อสุขภาพพระสงฆ์และสามเณร
วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดย : พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย สถานที่ : ชุมชนดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอ
เมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

๓๐. โครงการ“ศีล ทาน ภavana เพื่อการพัฒนาจิตใจที่ยั่งยืนและเพิ่มพื้นที่ปลอดภัย” โดย :
พระนิสิตปฏิบัติศาสนิก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สถานที่ : บ้านแอเอาะ
หมู่ที่ ๑ ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

นอกจากนี้ยังมีอีก ๑๔ โครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ อย่างไรก็ตามในการติดตามและ
ประเมินผลโครงการมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้มีการจัดสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนิก รุ่นที่ ๖๓ เป็นรายภาค โดย
ได้มีการประชุมหารือและเตรียมการในรูปของคณะกรรมการและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจ

เข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อร่วมดำเนินการจัดสัมมนา นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นรายภาค โดยกำหนดเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการครั้งในจำนวนทั้งสิ้น จำนวน ๑,๖๑๙ รูปและกำหนดจัดในแต่ละภาคได้กำหนดจัดตามภูมิภาค ดังนี้

๑. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดสัมมนา เมื่อวันที่ ๓-๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ วิทยาเขตขอนแก่น มี นิสิตเข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๖๓๕ รูป

๒. ภาคเหนือจัดสัมมนา เมื่อวันที่ ๘-๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ณ วิทยาเขตพะเยา มีนิสิตเข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๓๒๖ รูป

๓. ภาคใต้จัดสัมมนา วันที่ ๑๕-๑๖ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีนิสิตเข้าร่วม สัมมนา จำนวน ๘๒ รูป และ

๔. ภาคกลางจัดสัมมนา วันที่ ๒๑-๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๕๗๖ รูป

การสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละภาคได้กำหนดให้มีกิจกรรมการฟังบรรยายพิเศษ ๓ หัวข้อ (๑) หัวข้อ เรื่อง “การปฏิบัติศาสนกิจกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา” (๒) การสำเร็จการศึกษาและการขอหนังสือรับรองผลการศึกษิตตามนโยบายของมหาวิทยาลัย” (๓) หัวข้อ เรื่อง “Mindset บัณฑิต มจร พลังทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม”

นอกจากนั้น ได้กำหนดให้มีการนำเสนอโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบของนิสิตผู้แทนภาคกลาง และการประชุมกลุ่มย่อย ๖ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิตกับงานด้านปกครอง กลุ่มที่ ๒ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิตกับงานด้านศาสนศึกษา กลุ่มที่ ๓ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิตกับงานด้านศึกษา สงเคราะห์ กลุ่มที่ ๔ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิตกับงานด้านการเผยแผ่ กลุ่มที่ ๕ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิต กับงานด้านสาธารณูปการ และกลุ่มที่ ๖ เรื่อง พุทธศาสตร์บัณฑิตกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์

ในแต่ละกลุ่มมีคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมเป็นวิทยากร โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นใน ๒ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. สิ่งที่ท่านอยากพัฒนาสำหรับการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตในอนาคตใน๕ประเด็นสำคัญ คือ การ สนับสนุนงานตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (๖+๑) การสนับสนุนเครือข่าย /การพัฒนา ศักยภาพนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ การสนับสนุนเชิงวิชาการ/งานวิจัย การสนับสนุนเชิงขยายผลและความยั่งยืน

๒. สิ่งที่ท่านอยากปรับปรุง แก้ไข จากการปฏิบัติศาสนกิจที่ผ่านมา

การประเมินผลโครงการครั้งนี้ ได้จากวิธีการสร้างแบบสอบถามและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือใน การเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้เข้าร่วมโครงการโดยการประเมินออนไลน์ และได้กำหนดระดับความรู้ที่ผู้เข้าร่วม โครงการได้รับและระดับความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ คะแนน หมายถึง มากที่สุด
- ๔ คะแนน หมายถึง มาก
- ๓ คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- ๒ คะแนน หมายถึง น้อย
- ๑ คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

การประเมินผลการสำรวจครั้งนี้ กำหนดเป้าหมายของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นไว้ จำนวน ๑,๖๑๙ รูป ซึ่งเป็นจำนวนของนิสิตที่ยื่นคำร้องขอปฏิบัติศาสนกิจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ และเมื่อพิจารณาจากโครงการปฏิบัติศาสนกิจ สามารถแยกเป็นประเภทของงานปฏิบัติศาสนกิจได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทโครงการปฏิบัติศาสนกิจแยกตามงานในกิจการคณะสงฆ์

ที่	งานกิจการคณะสงฆ์	จำนวนและร้อยละของโครงการฯ	
		จำนวน	ร้อยละ
๑	ปกครอง	๑๗๗	๑๐.๙๓
๒	เผยแผ่	๔๖๙	๒๘.๙๗
๓	ศาสนศึกษา	๒๘๕	๑๗.๖๐
๔	ศึกษาสงเคราะห์	๑๘๗	๑๑.๕๕
๕	สาธารณูปการ	๒๑๖	๑๓.๓๔
๖	สาธารณสงเคราะห์	๒๗๒	๑๖.๘๐
๗	อื่น ๆ	๑๓	๐.๘๐
	รวม	๑,๖๑๙	๑๐๐

จากตารางพบว่า มีจำนวนนิสิตปฏิบัติศาสนกิจทั้งสิ้น ๑,๖๑๙ รูป ซึ่งเป็นจำนวนของนิสิตที่ยื่นคำร้องขอปฏิบัติศาสนกิจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ เมื่อพิจารณาจากโครงการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตพบว่าสามารถแยกประเภทการปฏิบัติศาสนกิจ พบว่า ประเภทงานปฏิบัติศาสนกิจเรียงจากอันดับมากที่สุด พบว่างานด้านเผยแผ่ จำนวน ๔๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙๗ รองลงมาศาสนศึกษา จำนวน ๒๘๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๐ อันดับที่ ๓ งานด้านสาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๒๗๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๐ ลำดับที่ ๔ งานด้านสาธารณูปการ จำนวน ๒๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๔ ลำดับที่ ๕ งานศึกษาสงเคราะห์ จำนวน ๑๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๕ ลำดับที่ ๖ งานด้านปกครองจำนวน ๑๗๗ รูปคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๓ และอื่น ๆ จำนวน ๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๐

จากผลการจัดสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจประจำภาคในแต่ละภาค พบว่า มีจำนวนผู้เข้าโครงการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจรุ่นที่ ๖๓ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๘๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๕ และมีผู้ประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ จำนวน ๑,๐๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๔๔ เป็น

พระภิกษุ จำนวน ๑,๐๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๑๖ สามเณร จำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๔ เป็นพระสังฆาธิการ จำนวน ๒๗๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ เป็นลูกวัด จำนวน ๗๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓ และเมื่อพิจารณาประเภทของโครงการปฏิบัติศาสนกิจเรียงจากอันดับมากที่สุด พบว่า งานด้านเผยแผ่ จำนวน ๓๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๒ รองลงมาศาสนศึกษา จำนวน ๑๙๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๑ อันดับที่ สามงานด้านสาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๑๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๑ ลำดับที่สี่ งานด้านสาธารณูปการ จำนวน ๑๑๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๕ ลำดับที่ห้างานศึกษาสงเคราะห์ จำนวน ๙๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๔๑ ลำดับที่ ๖ งานด้านปกครองจำนวน ๘๗ รูปคิดเป็นร้อยละ ๘.๔๔ และอื่น ๆจำนวน ๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๖

อย่างไรก็ตามการประเมินความพึงพอใจการจัดสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจรวมทุกภาคมีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๔ และเมื่อพิจารณารายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ๓.๙๗ รองลงมาภาคใต้ คะแนนค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๕ ภาคเหนือ คะแนนค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๙ และลำดับสุดท้ายภาคกลางมีคะแนนค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๔ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความรู้ก่อนหลังพบว่าผู้เข้าร่วมการสัมมนามีความรู้หลังการสัมมนาคิดเป็นคะแนนค่าเฉลี่ย ๔.๑๑ โดยคะแนนความรู้ก่อนสัมมนาคะแนนค่าเฉลี่ยที่ ๓.๕๖

ในส่วนการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการพบว่า มีคะแนนค่าเฉลี่ยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่า ๓.๕๑ ทุกข้อวัตถุประสงค์ทั้งที่แยกเป็นรายภาคและรวม

ตารางที่ ๒ แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจรายภาค

ตอนที่ ๒ การประเมินผลการสัมมนาในภาพรวม						
ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจรายภาค				
		อีสาน	เหนือ	ใต้	กลาง	รวม
๑	ความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการสัมมนา					
	๑.๑ ความรู้ ความเข้าใจ <u>ก่อน</u> การสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	๓.๕๖	๓.๔๖	๓.๔๑	๓.๕๖	๓.๔๗
	๑.๒ ความรู้ ความเข้าใจ <u>หลัง</u> การสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	๔.๑๑	๔.๐๑	๔.๑๓	๓.๘๘	๔.๐๓
๒	การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ					
	๒.๑ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจได้รับความรู้ มีเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างนิสิตวิทยากร มีประสบการณ์ และสามารถนำหลักวิธีการที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้	๔.๐๒	๓.๘๖	๔.๐๓	๓.๗๔	๓.๙๑
	๒.๒ นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีทัศนคติที่ดีและมี	๔.๒๑	๔.๐๗	๔.๒๕	๓.๙๙	๔.๑๓

	จิตสำนึกรักษสถาบันและอุทิศตนพระพุทธศาสนา และสังคม					
	๒.๓ ทราบปัญหา อุปสรรคและมีวิธีแก้ปัญหาหรือ แนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติศาสนกิจ	๓.๙๘	๓.๘๙	๓.๙๘	๓.๗๕	๓.๙๐
	๒.๔ แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติ ศาสนกิจของนิสิตรุ่นต่อไป	๔.๐๕	๓.๙๓	๓.๘๒	๓.๗๗	๓.๘๙
๓	รูปแบบการจัดสัมมนาการปฏิบัติศาสนกิจประจำ ภาค	๓.๙๖	๓.๘๒	๔.๐๒	๓.๗๐	๓.๘๘
๔	ระยะเวลาในการจัดงาน (๒ วัน)	๓.๘๓	๓.๗๔	๓.๘๒	๓.๖๓	๓.๗๖
๕	สถานที่จัดงาน (วิทยาเขตขอนแก่น)					
	๕.๑ ห้องประชุม	๔.๓๖	๓.๘๙	๓.๘๕	๔.๑๒	๔.๐๖
	๕.๒ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องประชุม	๔.๐๘	๓.๙๐	๓.๘๕	๓.๙๗	๓.๙๕
	๕.๓ อาหาร/อาหารว่างและน้ำปานะ	๓.๘๘	๓.๘๒	๓.๖๙	๓.๗๔	๓.๗๘
	๕.๔ ความสะดวกในการเดินทาง	๓.๔๙	๓.๓๔	๓.๒๐	๓.๕๘	๓.๔๐
๖	การจัดหัวข้อบรรยายในการสัมมนา					
	๖.๑ บรรยายพิเศษ หัวข้อ “การปฏิบัติศาสนกิจกับ การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา”	๔.๐๕	๓.๗๙	๓.๙๗	๓.๘๗	๓.๙๒
	๖.๒ บรรยายพิเศษ หัวข้อ “Mindset บัณฑิต มจร พลังทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนา และสังคม”	๔.๑๕	๓.๘๔	๓.๘๗	๓.๘๑	๓.๙๒
	๖.๓ บรรยายพิเศษ หัวข้อ “การปฏิบัติศาสนกิจ: พลังการทำงานและจิตวิญญาณของพระนิสิตเพื่อ พระพุทธศาสนาและสังคม”	๔.๐๖	๓.๘๒	๓.๘๒	๓.๘๐	๓.๘๘
๗	การจัดประชุมกลุ่มย่อย					
	๗.๑ การชี้แจงประชุมกลุ่มย่อย	๓.๙๐	๓.๗๕	๓.๘๔	๓.๖๒	๓.๗๘
	๗.๒ การแบ่งกลุ่มและหัวข้อกลุ่มย่อย	๓.๙๕	๓.๗๓	๓.๘๐	๓.๗๑	๓.๘๐
	๗.๓ ความรู้ ความสามารถ และทักษะของ วิทยากรประจำกลุ่ม	๓.๙๘	๓.๗๗	๓.๘๕	๓.๗๓	๓.๘๓
	๗.๔ การดูแลประสานงานของผู้ช่วยวิทยากร ประจำกลุ่ม	๓.๘๗	๓.๗๑	๓.๙๐	๓.๕๙	๓.๗๗
	๗.๕ ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มย่อย	๓.๘๔	๓.๕๔	๓.๗๗	๓.๕๕	๓.๖๘

	๗.๖ การนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย	๓.๙๒	๓.๗๑	๓.๙๗	๓.๖๓	๓.๘๑
๘	การประสานงานของเจ้าหน้าที่	๓.๘๙	๓.๗๐	๓.๗๔	๓.๕๘	๓.๗๘
๙	จำนวนผู้เข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนี้	๓.๙๖	๓.๙๐	๓.๘๕	๓.๗๕	๓.๙๐
๑๐	เอกสารประกอบการสัมมนา / โสตทัศนูปกรณ์	๓.๙๐	๓.๗๘	๓.๖๗	๓.๗๑	๓.๗๗
๑๑	ประโยชน์ที่ได้รับจากการสัมมนาครั้งนี้	๔.๑๒	๓.๘๗	๔.๐๓	๓.๘๕	๔.๐๑
๑๒	ความพึงพอใจโดยรวมจากการสัมมนาครั้งนี้	๔.๐๓	๓.๘๔	๓.๘๙	๓.๘๑	๓.๙๒
	รวม	๓.๙๗	๓.๗๙	๓.๘๕	๓.๗๔	๓.๘๔

สิ่งที่อยากให้ปรับปรุงแก้ไขจากการปฏิบัติศาสนกิจที่ผ่านมา

- ๑.ควรมีการเตรียมความพร้อมการปฏิบัติศาสนกิจให้กับนิสิตตั้งแต่อยู่ในชั้นเรียน
- ๒.วิทยากรประจำกลุ่มไม่ได้แนะนำหรือดำเนินการตามวิทยากรบนเวทีชี้แจง
- ๓.ให้มีข้อมูลสารสนเทศการปฏิบัติศาสนกิจในเว็บไซต์กองกิจการนิสิต
- ๔.ความชัดเจนในขั้นตอนและข้อกำหนดต่างๆ ในการปฏิบัติศาสนกิจ
- ๕.การติดตามและประเมินผล
๖. การชี้แจงและทำความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับส่วนกลาง
- ๗.การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรเป็นที่ปรึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต
๘. ความต่อเนื่องของโครงการระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องหรือความยั่งยืนของโครงการที่ดีแต่ขาดความต่อเนื่อง

สิ่งที่อยากให้นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงสำหรับการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตในอนาคต

- ๑.การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตควรเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้ง ๖ ด้าน โดยการดำเนินการของมหาวิทยาลัยร่วมกับคณะสงฆ์ เช่น การสำรวจความต้องการของคณะสงฆ์ การกำหนดแผนการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตร่วมกับคณะสงฆ์ตามภูมิภาคหรือตามประเด็นที่นิสิตสนใจ
๒. ควรมียุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจในภาพรวมและยุทธศาสตร์ในแต่ละภูมิภาคเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์หรือแผนการปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละปีให้ชัดเจน
๓. ควรมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตควรมีการดำเนินการมาตั้งแต่ต้นนิสิตศึกษาอยู่ในชั้นเรียนผูกโยงกับรายวิชาโดยการมีส่วนร่วมของคณาจารย์หรืออาจารย์ที่ปรึกษา
๔. การเสริมสร้างเครือข่ายการทำงานของมหาวิทยาลัยร่วมกับหน่วยงานราชการหรือเอกชนเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับนิสิต และสร้างประสบการณ์ในการทำงานให้กับนิสิต
- ๕.ควรมีการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละด้านให้เป็นรูปธรรม
- ๖.ควรมีโครงการติดตามและพัฒนาโครงการปฏิบัติศาสนกิจในระหว่างการปฏิบัติศาสนกิจ

๗.ควรมีการนำระบบปฏิบัติศาสนกิจออนไลน์มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๘.มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้ฝ่ายกิจการนิสิตส่วนภูมิภาคจัดทำแผนปฏิบัติงานบริการสังคมโดยนิสิตแต่ละรุ่นโดยการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยหรือองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นิสิตได้ฝึกปฏิบัติงานภาคชุมชนร่วมกันและเป็นการติดตามและพัฒนาโครงการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตเป็นรายบุคคล

๙.การกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับงานและบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๐.การจัดสัมมนาปฏิบัติศาสนกิจ นอกจากเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนิสิตแล้ว ควรมีการประกวดผลงานการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตในแต่ละด้าน และมอบรางวัลแก่นิสิตที่มีผลงานการปฏิบัติศาสนกิจในระดับต่าง ๆ โดยอาจมอบให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุน นิสิตผู้ปฏิบัติศาสนกิจ และอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจหรือยกย่องนิสิตที่มีความเสียสละทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม

๔. การผลักดันเชิงนโยบาย

๔.๑ การปฏิบัติศาสนกิจในปีการศึกษา ๒๕๖๑

จากผลการดำเนินงานโครงการนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอาสาช่วยพัฒนาสังคม ได้มีบทสรุปหลายประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดรูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจให้ตรงกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกิดประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ และพัฒนาสังคมในมิติต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งจากผลการดำเนินงาน การประเมินโครงการ การลงพื้นที่ติดตาม และการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ได้มีการผลักดันเชิงนโยบาย โดยคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีมติ ดังนี้

๑. กำหนดให้การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ รุ่นที่ ๖๔ ปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของโครงการปฏิบัติศาสนกิจ ที่กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและการรายงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมตามแบบฟอร์มที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยเน้นปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ พันธกิจหรือภาระงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านศาสนศึกษา (๓) ด้านศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านเผยแผ่ (๕) ด้านสาธารณูปการ และ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์

๒. การปฐมนิเทศนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ รุ่นที่ ๖๔ ตามข้อ ๑๖ แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ พุทธศักราช ๒๕๔๖ กำหนดให้จัดปฐมนิเทศนิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นรายภาค ประกอบด้วย (๑) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒) ภาคกลาง (๓) ภาคเหนือ และ (๔) ภาคใต้ โดยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการ

๓. ให้กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจตามนโยบายของมหาวิทยาลัย และให้วิทยาเขต คณะ วิทยาลัย ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการ ส่งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแล และรับผิดชอบงานเกี่ยวกับกิจการนิสิตเข้าร่วมประชุม

๔. กำหนดให้นำระบบปฏิบัติศาสนิกออนไลน์(www.stud.mcu.ac.th/sas) มาใช้สนับสนุนเกี่ยวกับงานปฏิบัติศาสนิกของนิสิตปฏิบัติศาสนิก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ รุ่นที่ ๖๔ เป็นต้นไป เพื่อใช้ในการลงทะเบียน ยื่นคำร้อง ส่งรายงาน รวมถึงสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนิก

๕. กำหนดให้กิจกรรมต่อไปนี้ คือ (๑) การปฐมนิเทศนิสิตปฏิบัติศาสนิก (๒) การติดตามและพัฒนาโครงการปฏิบัติศาสนิก (๓) การสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนิก ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติศาสนิกที่นิสิตปฏิบัติศาสนิกทุกรูปต้องเข้าร่วม นิสิตที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ถือว่าไม่ผ่านการปฏิบัติศาสนิก เว้นแต่มีเหตุจำเป็น และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการปฏิบัติศาสนิก

๖. ให้วิทยาเขต คณะ วิทยาลัย ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการแจ้งให้นิสิตปฏิบัติศาสนิก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ รุ่นที่ ๖๔ ดำเนินการตามปฏิทินกิจกรรมการปฏิบัติศาสนิกและนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยเคร่งครัด

๗. นิสิตปฏิบัติศาสนิกต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง มติ คำแนะนำของที่ปรึกษาปฏิบัติศาสนิก และปฏิทินกิจกรรมการปฏิบัติศาสนิก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑ รุ่นที่ ๖๔ โดยเคร่งครัด

๘. ให้กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ร่วมกับวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการ จัดให้มีกิจกรรมการประกวดโครงการปฏิบัติศาสนิกเพื่อยกย่องและสนับสนุนผลงานการปฏิบัติศาสนิกของนิสิต

๙. ให้กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ร่วมกับวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการรวบรวมผลการปฏิบัติศาสนิก (ศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน การประเมิน ประเด็นปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการปฏิบัติศาสนิก ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๑) เสนอคณะกรรมการปฏิบัติศาสนิกพิจารณา

๑๐. นิสิตปฏิบัติศาสนิกจะละเมิดข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง มติ หรือข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนิก ให้คณะกรรมการปฏิบัติศาสนิกประชุมพิจารณากำหนดโทษตามข้อ ๒๑ แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนิก พุทธศักราช ๒๕๔๖

๔.๒ การใช้ระบบการปฏิบัติศาสนิกออนไลน์

ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ นิสิตปฏิบัติศาสนิก รุ่นที่ ๖๔ กำหนดให้นำระบบปฏิบัติศาสนิกออนไลน์ (www.stud.mcu.ac.th/sas) มาใช้สนับสนุนเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนิกของนิสิต เพื่อใช้ในการลงทะเบียน ยื่นคำร้อง ส่งรายงาน รวมถึงสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนิก มีรายละเอียดเบื้องต้นตามภาพ

กลุ่มงานปฏิบัติศาสนกิจ

๙ ประการ

- 1 ปฏิบัติตามวินัย
- 2 มีใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 3 ถนอมรักษาพระศาสนา
- 4 ศึกษาค้นคว้า
- 5 พัฒนาชีวิตตนเองและพุทธศาสนิกชน
- 6 ใฝ่หาความรู้
- 7 ใฝ่หาประสบการณ์
- 8 ใฝ่หาปัญญา
- 9 ใฝ่หาธรรมะ

9 ประการ

- 1 Morality
- 2 Awareness
- 3 Hospitality
- 4 Ability
- 5 Curiosity
- 6 Hospitality
- 7 Generosity
- 8 Leadership
- 9 Application

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

การยื่นคำร้องขอปฏิบัติศาสนกิจ

1. ติดตั้งสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ
2. ฟานเอกสารของคำขออนุญาต กน.ปศ.02/03
3. ทำแบบเสนอโครงการ กน.ปศ.05
4. ลงทะเบียนยื่นคำร้องผ่านระบบแบบ กน.ปศ.05
5. ตราให้มีผลต่อขบวนการยื่นคำร้อง (กน.ปศ.01)
6. ตราให้มีผลแบบแนบท้าย กน.ปศ.01
7. ดำเนินการยื่นขออนุญาตแบบแนบท้าย กน.ปศ.01 ตามขั้นตอน
8. ขอใบรับรองผลการศึกษาศีสะเขียน
9. จัดส่ง (กน.ปศ.01) + (แบบแนบท้าย) + (กน.ปศ.02/3) + (ใบรับรองผลการศึกษา)

๕. บทสรุป

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะสถาบันการศึกษาสงฆ์ได้ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตและผลงานวิจัยออกสู่สังคม โดยใช้ฐานคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานวิชาการและพัฒนา ลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตในทุกระดับการศึกษา ดังนั้น พระนิสิตที่เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรระดับชั้นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกรูป จึงถูกกำหนดให้เข้าร่วมการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาอีกหนึ่งปีการศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ได้จัดสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ ในสถานที่ต่าง ๆ และพบว่าในการปฏิบัติศาสนกิจมีการเสนอรูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมกับกับสภาพของการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามวัตถุประสงค์การปฏิบัติศาสนกิจและในการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ นิสิตได้ให้เสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการการปฏิบัติศาสนกิจไว้ ๔ ข้อสำคัญคือ (๑) การปฏิบัติศาสนกิจภายใต้แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้ง ๖ ด้าน (๒) การกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละภูมิภาค (๓) การเตรียมความพร้อมและพัฒนา ศักยภาพของนิสิต และ (๔) เครือข่ายการทำงาน

รูปภาพประกอบ

